

นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ ชุด ศรศิลป์เสี่ยงฮัก

Creative Folk Dance- Sorn Sin Sieng Hug the Series

นริศรา ศรีสุพล¹ กฤษณา กองผ้าขาว² และจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น³Naritsara Srisupon¹, Kritsana Kongphakhao², Chakkrit Fungklin³

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์ ชุด ศรศิลป์เสี่ยงฮัก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจวรรณกรรมล้านช้างในรูปแบบสำนวนอีสานเรื่อง พระลัก พระลาม ตอน พระลามยกศร และเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์ชุด ศรศิลป์เสี่ยงฮัก โดยใช้ผู้แสดงทั้งหมด 15 คน หญิง 8 คน และชาย 7 คน มีท่ารำ 103 ท่า และมีการแปรแถว รูปแบบแถวหน้ากระดาน แถวสับหว่าง แถวเฉียง แถวตอน แถววงกลม แถววีคว่ำ แถววีหงาย แถวข้ามหลามตัด กำหนดทิศทาง 4 ทิศทางตามรูปแบบของเวทีออกแบบการแต่งกายโดยอ้างอิงมาจากฮูปแต้มเป็นภาพจิตรกรรมบนผาผนัง

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (วงโปงลาง) ผสมผสานวัฒนธรรมรูปแบบดนตรีของลาวคือการใช้ระนาดในการบรรเลงประกอบกับการขับร้องสำเนียงลาวคือ ทำนองขับนาคนาคะดั่ง และทำนองขับท่อมหลวงพระบาง โดย แบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เกริ่นนำเรื่องราววรรณกรรมพระลัก พระลาม ตอนพระลามยกศร โดยสื่อให้เห็นถึงการยกศรว่า “ผู้ใดยกศรขึ้น จะได้อภิเษกกับนางสีดา” (เปิดตัวนางสีดา)

ช่วงที่ 2 กล่าวถึง พระลัก พระลาม เดินทางมาถึงแล้วได้ยกศร ปรากฏว่า พระลามยกศรขึ้นได้ในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ ท้องฟ้ากัมปประนาคนันสะท้านทั่วโลก

ช่วงที่ 3 การสุมพร เป็นบทโลมรักระหว่างสีดากับพระลาม

คณะผู้สร้างสรรค์ผลงานชุดนี้สร้างเอกลักษณ์ท่าฟ้อนแบบลาวและผสมท่าฟ้อนของนาฏศิลป์อีสานชุด ศรศิลป์เสี่ยงฮัก ที่สร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้ชมและทรงคุณค่าต่องานศิลปะการแสดงในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ : นาฏศิลป์พื้นบ้าน, พระลัก พระลาม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริศรา ศรีสุพล สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² กฤษณา กองผ้าขาว ³ จักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น ศึกษาสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Abstract:

The objectives of creative folk dance named “Sorn Sin Sieng Hug” were to study the concept of creating creative folk dances from the inspiration of Lan Chang literature “Phra Lak- Phra Lam” (or Lakshmana and Rama in Ramayana) following the pattern of Isan literary style in “Phra Lam Yok Sorn” episode and to create a collection of creative folk dance “Sorn Sin Sieng Hug” by using 15 performers which were 8 females and 7 males. There were 103 postures and line of troops, zigzag, diagonal, column, sectional, circular, V shape and inverted V shape rows, diamond-shape quadrangle rows. It moved in 4 directions according to the stage layout. The dress was designed based on “Hoop Tam” or Isaan mural painting. Isaan folk musical band or “Pong Lang” was employed for this performance combining with Lao musical instrument called Ra-nad (xylophone) and Lao accent vocals which were “Khup Naga Sa-doong” and “Khup Toom Luang Prabang” melody.

The performance was divided into 3 parts as follows:

Part 1 An introduction of the episode of “Phra Lam Yok Sorn” which told a story of whoever could lift up a bow would be able to marry Sita (the launch for Sita).

Part 2 Phra Lak and Phra Ram had arrived, then Phra Lam lifted the bow meanwhile the raging sky shook the whole world.

Part 3 “Sa-yum-phon” was a love scene part between Sita and Phra Lam.

The creator team of this show created “Sorn Sin Sieng Hug” performance’s identity in order to create a new matter and valuable performing arts for audiences in the future.

Keywords: Folk Dance, Phra Lak- Phra Lam

บทนำ

รามายณะ เป็นมหากาพย์ของอินเดียซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก เชื่อว่าเป็นนิทานที่เล่าสืบทอดกันมา ยาวนานในหลากหลายพื้นที่ของชมพูทวีป เป็นวรรณคดีที่มีการดัดแปลงเล่าใหม่ และแพร่หลายไปในภูมิภาคของเอเชียโดยมีเนื้อหาแตกต่างกันไปและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปด้วย เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำศึกสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์เพื่อชิงตัวนางสีดากลับคืนนคร ซึ่งรามายณะเมื่อแพร่หลายในหมู่คนไทยได้นำมาแต่งใหม่เรียกว่ารามเกียรติ์และยังมีอิทธิพลสู่ชนสองฝั่งโขงโดยในหมู่ชาวลาวนั้นเรียกว่า พระลัก พระลาม

พระลัก พระลาม หรือพระลามชาดก เป็นวรรณกรรมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งถูกดัดแปลงให้มีกลิ่นอาย ที่ถูกจัดตั้งตรงกับรสนิยมและถูกเชื่อมโยงไปกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเงื่อนไขความสำคัญของเรื่องคือ ธรรมะชนะอธรรม ซึ่งแต่โบราณพบที่จารึกใน ใบลานหลายแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเรื่องย่อที่ นำมาเผยแพร่ได้นำมาจากอุปถัมภ์จิตรกรรมฝาผนังสิม วัดป่าเลไลยก์บ้านหนองพอก ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องราวหลายหลายตอน เช่น ตอนพระลามยกศร โดยเนื้อหา วรรณกรรมกล่าวถึง พระลามขึ้นไปขอนางสีดาจันทะแถมจากพระรสี แล้วพระรสีจึงให้พระลามยกศร อนุศิลป์ ชื่อ มะซิ มะลีปา และพระลามสามารถยกได้โดยง่ายตายแล้วพระรสีจึงยกนางสีดาจันทะแถมให้กับพระลาม และได้ทำพิธีอภิเษกสมรสพระลามกับนางสีดาจันทะแถม ด้วยน้ำวิเศษ และยังรดน้ำให้พระลักมีอายุยืนเช่นกัน พร้อมทั้งได้ส่งพระลาม พระลักคู่แค้นนางสีดาจันทะแถม ให้ดี เพราะในภายภาคหน้าต้องพลัดพรากจากกัน แต่ก็ยังได้กลับมาด้วยกันอีก เพราะ บุพกรรมส่งผลเมื่อ เสร็จพิธีแล้วทั้งสามพระองค์จึงลาพระรสี เดินทางกลับเมืองจันทบุรีศรีสัตนาคน (พระอริยานุวัตร เขมจารี, 2514 : 16-20)

จากข้อมูลทีกล่าวนำข้างต้น คณะผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่อง พระลัก พระลาม ตอน พระลามยกศรมาสร้างสรรค์ผลงาน และเกิดเป็นแนวความคิดที่จะนำมาถ่ายทอดในมิติของรูปแบบการแสดงพื้นบ้านอีสาน โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวในตอนดังกล่าว รวมไปถึง วรรณกรรม ศิลปกรรม นาฏกรรม และความคิดความเชื่อที่หลากหลาย จากต้นเค้าโครงเรื่องรามายณะมาสร้างสรรค์การแสดงศิลปนิพนธ์นาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์ชุด ศรีศิลป์เสียงฮัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างสรรคนาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจวรรณกรรม ล้านข้างในรูปแบบสำนวนอีสานเรื่อง พระลัก พระลาม ตอน พระลามยกศร
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์ชุด ศรีศิลป์เสียงฮัก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยผลงานสร้างสรรค์นี้ คือคณะผู้สร้างสรรค์มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสารทางวิชาการและบทความที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้
  - 1) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
  - 2) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
  - 3) สำนักวิทยบริการทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 4) ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 5) สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
  - 6) สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
  - 7) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านหนองแก ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ขั้นตอนการปฏิบัติการสร้างสรรค์

- 1) เลือกหัวข้อที่จะนำมาสร้างสรรค์
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน
- 3) สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพระลัก พระลาม และการแต่งกาย
- 4) นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเนื้อเรื่องแล้วประพันธ์บทแสดง พร้อมกับเลือกทำนองดนตรี

ประกอบการแสดงให้เหมาะสมกับบทการแสดง

- 5) คิดประดิษฐ์ท่าฟ้อนประกอบการแสดงโดยศึกษาท่าฟ้อนให้เหมาะสมกับเพลง
- 6) จัดลำดับท่าทางให้เหมาะสมและจัดลำดับการแปรแถวเพื่อให้เกิดความสวยงาม
- 7) ออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง
- 8) คัดเลือกนักแสดงให้เหมาะสมกับบทบาท
- 9) ฝึกซ้อมการแสดง
- 10) การทดลอง โดยการนำผลงานมาสร้างสรรค์ขึ้นซ้อมการแสดงให้กับนักแสดงเพื่อหา

ข้อบกพร่องของการแสดงทั้งหมดมาปรับปรุงแก้ไข

- 11) นำผลงานแสดงผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
- 11) นำผลงานออกเผยแพร่ หลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไข
- 12) นำข้อมูลทั้งหมดมาบันทึกและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ผลการวิจัย

1. แนวคิดการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจวรรณกรรมล้านช้างใน
รูปแบบสำนวนอีสานเรื่อง พระลัก พระลาม ตอน พระลามยกศร ดังนี้

แนวคิดและการออกแบบเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบการแสดง

นาฏศิลป์พื้นบ้านสร้างสรรค์ ชุด ศรีศิลป์เสียงฮัก มีรูปแบบเป็นการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน

สร้างสรรค์จึงใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (วงโปงลาง) ผสมผสานวัฒนธรรมรูปแบบดนตรีของลาวคือการใช้
ระนาดในการบรรเลงประกอบกับการขับร้องสำเนียงลาวคือ ทำนองขับนาคนะดัง และทำนองขับทุ่มหลวงพระ
บาง ทั้งนี้ยังมีการสร้างสรรค์เสียงเอฟเฟ็คประกอบการแสดง เพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วม โดยมีเนื้อร้อง ดังนี้

ประโมทัย กล่าวถึงพระรสสิกับนางสีดาจันทะแจ่มอยู่ในป่า

ข้าจะขอค่านับจับเป็นตอน	กล่าวเอาบทสนทนาหมากกล่าวว่า
จะกล่าวถึงพระรสสิมิวิชา	เนาอยู่ในไพรพนาวัลย์
มีลูกสาวชื่อสีดาช่างงามนัก	ใครใครจักได้ไปครองเป็นคู่หนา
ให้มายกศรีศิลป์ชัยในพารา	จึงจะได้นางสีดาแม่ลาวัลล์

ขับทุ่มความงามนางสีดาจันทะแจ่ม

งามล้ำล้ำกัคนาในผืนโลกา	ผ่องผุดโสภาสีดานาถน้อยสะออนต์
ปานดังอินแต้มแต่งแปงปูลงมา	โฉมเฉลาใบหน้าคือดังหน่วยไขไสย่องๆได้
ตาสองก้าดำตี่ดั่งดากวงคำ	ทรวดทรงอนงค์ล้ำทางอรชรยามยัวยราตรัยาย
เจ้าดอกเอ๋ย เจ้าดอกเอ๋ย เออเฮ้อเออเอ็งเอ๋ย	เอ๋ยละว่าเจ้าดอกคำมณี
กลืนกายอบอวนยวนยี่	ดั่งสุมาลีคันธชาติหอมเอย
เออเห่อเออ เออเฮ้อเออเจ้าแจ่ม	เจ้าแจ่มมณีอำทำ
สีดาเจ้าช่างมางามล้ำ	ชายใดแนมนำหลงมักแท้ได้

ผญาว่าด้วยการยกธูทอง

เมื่อนั้น พอรสีจิดาแล้วสิดวยพาลาฤกษ์	องค์พระรามก็จึงนำมมือเข้าโก่งดิง
ศรีศิลป์ปานฟ้าฟาดตั้งครั้นๆเคงเสียง	สะเนียนปฐพีไหงละองลมตอง
ทาดๆก้องนิเนงไหวสนั่น	ไปฮอดอินเทิงฟ้าฟาดฟิงโย่งไกล แท้แหล่ว

นาคนะดัง

(ผู้ชาย) น้องเอ๋ยเจ้าช่างล้ำค่า	ปูนแปงแต่งมาโสภาลักขณา
สีดาเจ้ายอดดวงใจน้อยนาฏนงวียงามสมคำสา	ท้าวชมซ้อนเสน่ห์สวดยเสียน
อิงแอบแนบเนียนนางนาฏเทวี	เนื้ออ่อนเกี้ยงปูนแต่งแผ่นทอง
ฮักฮ่วมเฮาสองผลาซ้อนชมชื่น	
(ผู้หญิง) อ้ายเอ๋ยน้องก็ดีใจล้ำ	ไดยินคำจาตำนานาริ
ธ จอมภูเบศรเสกศรี	ทรงขานวจีฮ่วมฤดีเคียงสอง
สะแห่น่วงเกี้ยวกันสะวาด	สีดานางนาฏยอระยาตรฟายกร
สมพยมพรภูวนาถจอมไ้	ผูกคอสองใจฮักกันมันแก่น

(ชาย) (หญิง) สองเฮาส์ตรงกัน

มาสานสัมพันธ์อีกกันตลอดไป

บ่ม้างมุ่นมีแนวใต้

ไยยอดขวัญใจให้ฟังเกิดหนา

ย่อนสายแนและบุญเฮามี

ได้ฮ่วมชีวีเฮียงหมอนซ้อนคู่

ยอตพู่เจ้าแก้วมณี

ชั่วทิวราตรีฟ้าดินมลาย

แนวคิดประดิษฐ์ทำพอน

แนวทางการประดิษฐ์ทำพอนนาฏศิลป์อีสานเพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของการแสดง ผู้สร้างสรรค์ผลงาน จึงได้ศึกษาแนวคิด พะนอ กำเนิดกาญ์ พบว่า มีการประดิษฐ์อย่างเป็นขั้นตอน เปรียบเสมือนกับการทดลองวิทยาศาสตร์ที่จำต้องอาศัยการทดลองครั้งแล้วครั้งเล่าจึงจะปรากฏผล โดยปกติแล้วนักออกแบบท่าเต้นเรลวันแต่มีวิถีทางในการออกแบบท่าเต้นแตกต่างกันไปจะสามารถประดิษฐ์ได้ช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับ การสั่งสมประสบการณ์ที่ตนได้เคยปฏิบัติ ตลอดจนได้รู้ได้เห็นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องอาศัยแรงบันดาลใจจากสิ่งที่ตนได้ พบเห็นผสมผสานกับจินตนาการของตน ผนวกออกมาจนกลายเป็นผลงานนาฏศิลป์ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (พีระพงศ์ สนไสย.2546 : 113)

รูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. เกริ่นนำเรื่องราววรรณกรรมพระลัก พระลาม ตอนพระลามยกศร โดยสื่อให้เห็นถึงการยกศรว่า “ผู้ใดยกศรขึ้น จะได้อภิเษกกับนางสีดา” (เปิดตัวนางสีดา)
2. กล่าวถึง พระลัก พระลาม เดินทางมาถึงแล้วได้ยกศร ปรากฏว่า พระลามยกศรขึ้นได้ ในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ ท้องฟ้ากัมประนาคนันสะท้านทั่วโลก
3. การสุมพร เป็นบทโลมรกระหว่างสีดากับพระลามและได้กระทำการอภิเษกด้วยพิธีมูรธาภิเษก

แนวคิดในการออกแบบการแปรแถว

จากผลงานสร้างสรรค์ชุดศิลป์เสียงฮัก คณะผู้สร้างสรรค์มีการออกแบบการแปรแถว คือ มีการจัดกลุ่มรูปแบบของแถว คือ แถวหน้ากระดาน แถวสับหว่าง แถวเฉียง แถวตอน แถววงกลม แถววิคว่า แถววิหงาย แถวข้ามหลามตัด และกำหนดทิศทางการแสดง เพื่อเปลี่ยนสายตาผ่านผู้ชมเพื่อดึงดูดความสนใจให้กับ การแสดง โดยได้ยึดทำพอนเป็นหลักในกระบวนการแปรแถว เช่น โปสท่าเป็นกลุ่มของผู้แสดงอยู่กลางเวทีเมื่อเริ่มการแสดงแล้วปฏิบัติท่ารำในกระบวนการทำต่อไป ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดทิศทางการแสดงจำนวน 4 ทิศทางได้แก่ ทิศทางที่ 1 ด้านหน้าเวที ทิศทางที่ 2 ด้านซ้ายเวที ทิศทางที่ 3 ด้านหลังเวที และ ทิศทางที่ 4 ด้านขวาเวที

แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของนักแสดง ผู้วิจัยได้แนวคิดสร้างสรรค์การแต่งกายมาจากฮูปแต้มที่ปรากฏบนผนังสิมอีสานมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างสรรค์ให้สวยงามแก่ผู้สวมใส่และเหมาะสมกับการแสดงมากที่สุด โดยมีรายละเอียดการแต่งกาย ดังนี้

ภาพที่ 1 ฐูปแต้มพระราม พระลักษ

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

1.ชุดนางสีดาจันทะแจ่ม

การแต่งกายของนางสีดาจันทะแจ่มประกอบด้วยสวมเสื้อในนาง, สไบ, กรองคอ, ผ้านุ่ง, จี๊นาง, กำไลสวม, กำไลดอกไม้, เข็มขัดและหัวเข็มขัด, รัตเกล้ายอด, กระบังหน้า, จอนหู, สังวาลย์, และกำไลข้อเท้า

ภาพที่ 2 ชุดนางสีดาจันทะแจ่ม

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

2. ชุดพระลักษ

การแต่งกายพระลักษประกอบด้วยสวมเสื้อตัวในแขนยาว, เสื้อตัวนอกแขนสั้นสีชมพู, กรองคอ, กำไลต้นแขน, ผ้านุ่งชั้นใน, ผ้านุ่งชั้นนอก, ผ้าสไบห้อยหน้า, ผ้าสไบห้อยข้าง, ทับทรวง, สังวาลย์, กำไลสวม, เข็มขัดและหัวเข็มขัด, และกำไลข้อเท้า

ภาพที่ 3 ชุดพระลัก

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

3. ชุดนางระบำ

การแต่งกายชุดนางระบำประกอบด้วยสวมผ้าถุง, ปิ่นปักผม, ต่างหู, สร้อยคอ, เข้ดขัด และกำไลข้อมือ

ภาพที่ 4 ชุดนางระบำ

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

4. ชุดนายระบำ

การแต่งกายชุดนายระบำประกอบด้วยสวมเสื้อแขนกุด, กางเกง, ผ้าถุงโจงกะเบน, ผ้าโพกศีรษะ, ผ้าสไบ, สร้อยคอ, เข้ดขัด และกำไลข้อมือ

ภาพที่ 5 ชูदनयरบ้ำ

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

แนวคิดในการออกแบบอุปกรณ์การแสดง

ก้อนหิน ทำเป็นฉากเพื่อให้การแสดงสมจริงและเพิ่มความสวยงามให้กับชุดการแสดงศรีศิลป์เสียง
ฮักมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 6 ก้อนหิน

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ ฟุ้งกลิ่น)

ร่วม ใช้เพื่อสื่อให้เห็นถึงพระรังสีและเพิ่มความสวยงามให้กับชุดการแสดงศรีศิลป์เสียงฮักมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 7 ร่ม

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ พึ่งกลิ่น)

ศรธนูศิลป์ ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้เพื่อประกอบการแสดงที่สื่อถึงพระลามยกศรธนูศิลป์เพื่อที่จะได้อภิเษกกับนางสีดาจันทะแจ่ม

ภาพที่ 8 ศรธนูศิลป์

(ที่มา : นางสาวกฤษณา กองผ้าขาว และนายจักรกฤษณ์ พึ่งกลิ่น)

2. การคิดประดิษฐ์ทำนาฏศิลป์การแสดงชุดศรศิลป์เสี่ยงชักได้แนวความคิดจากการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำคือการคิดค้นกระบวนท่ารำขึ้นมาใหม่และนำท่าเดิมที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ให้เข้ากับ ความเหมาะสมของท่า โดยได้นำท่าฟ้อนแบบลาวผสมกับท่าฟ้อนอีสาน โดยคำนึงถึงการสื่อเรื่องราวผ่านการ

แสดงผ่านกระบวนการทางนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความแปลกใหม่และความเหมาะสมของการนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ

อภิปรายผล

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ศรศิลป์เสียงฮัก พบประเด็นที่สำคัญจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรม เรื่องพระลักพระลาม นาฏกรรมพื้นบ้านอีสาน นาฏศิลป์ลาว ที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ทราบถึงต้นกำเนิดของรามเกียรติ์ และได้ศึกษาอุปแต้มในลัทธิอีสาน จิตรกรรมอีสาน นาฏยประดิษฐ์ ลีลาการฟ้อน หลักการใช้อาวุธของตัวพระในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ และนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน เพื่อมาปรับใช้ในชุดการแสดง และยังมีบทสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลทำให้ผู้วิจัยได้นำเสนอผ่านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ซึ่งผู้สร้างสรรค์ผลงานสามารถที่จะสร้างสรรค์ท่วงท่า ลีลาการเคลื่อนไหว การสื่อความหมายของความรู้สึก อารมณ์ของการแสดง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน ได้นำประเด็นของนาฏยประดิษฐ์ท่ารำแข็งที่เป็นหลักสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน และได้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการคิดประดิษฐ์ท่ารำ และยังอาศัยแรงบันดาลใจจากสิ่งที่ได้พบเห็นผสมผสานกับจินตนาการของตนผนวกออกมาจนกลายเป็นผลงานนาฏยประดิษฐ์ชิ้นใหม่

สรุปการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ พบว่าเรื่องราวเกี่ยวกับ พระลัก พระลาม หรือพระลามชาดก เป็นวรรณกรรมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งถูกดัดแปลงให้มีกลิ่นอาย ที่ถูกจริตต้องตรงกับรสนิยมและถูกเชื่อมโยงไปกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเงื่อนไขความสำคัญของเรื่องคือ ธรรมชาติของวรรณกรรม ผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงได้มองเห็นความสำคัญของวรรณกรรม พระลัก พระลาม ลำนวนอีสาน ตอนพระลามยกศร จึงได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดมานำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน

การคัดเลือกนักแสดง การแสดงชุดศรศิลป์เสียงฮัก ผู้แสดงใช้นักแสดงทั้งหมด 15 คน

การแต่งกายผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์โดยให้ผู้แสดงสวมใส่เสื้อผ้าโดยอ้างอิงมาจากอุปแต้มเป็นภาพจิตรกรรมบนผาผนัง ผู้สร้างสรรค์เลยออกแบบให้เข้ากับยุคสมัย และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ให้คงเดิมเพื่อเป็นการอนุรักษ์และรักษาแบบแผนให้คงอยู่สืบไป

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงผู้วิจัยได้ใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (วงโปงลาง) ผสมผสานวัฒนธรรมรูปแบบดนตรีของลาวคือการใช้ระนาดในการบรรเลงประกอบกับการขับร้องสำเนียงลาวคือ ทำนองขับนาคสะดุ้ง และทำนองขับพุ่มหลวงพระบาง ทั้งนี้ยังมีการสร้างสรรค์เสียงเอฟเฟ็คประกอบการแสดง เพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วม โดย แบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

รูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

- 1) เกริ่นนำเรื่องราววรรณกรรมพระลัก พระลาม ตอนพระลามยกศร โดยสื่อให้เห็นถึงการยกศรว่า “ผู้ใดยกศรขึ้น จะได้อภิเษกกับนางสีดา” (เปิดตัวนางสีดา)
- 2) กล่าวถึง พระลัก พระลาม เดินทางมาถึงแล้วได้ยกศร ปรากฏว่า พระลามยกศรขึ้นได้ ในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ ท้องฟ้ากัมประนาคนันสะทานทั่วโลก
- 3) การสุมพร เป็นบทโลมรักระหว่างสีดากับพระลามและได้กระทำการอภิเษกด้วยพิธีมูรธาภิเษก

2. การคิดประดิษฐ์ทำนาฏศิลป์การแสดงชุดศรศิลป์เสียงฮักได้แนวความคิดจากการประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำคือการคิดค้นกระบวนท่ารำขึ้นมาใหม่และนำท่าเดิมที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ให้เข้ากับความเหมาะสมของท่า โดยได้นำท่าฟ้อนแบบลาวผสมกับท่าฟ้อนอีสาน โดยคำนึงถึงการสื่อเรื่องราวผ่านการแสดงผ่านกระบวนท่ารำนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความแปลกใหม่และความเหมาะสมของการนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดศรศิลป์เสียงฮัก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าดังนี้

1. การแสดงชุด ศรศิลป์เสียงฮักสามารถเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานสำหรับผู้ที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานชุดต่อไป
2. สำหรับการสร้างสรรค์ครั้งต่อไปการแสดงชุด ศรศิลป์เสียงฮักนำไปสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย
3. อาจารย์ที่สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชานาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานสามารถนำไปใช้สอนในรายวิชาได้

อ้างอิง

พิรพงศ์ เสนไสย. (2546). **การวิจัยทางนาฏศิลป์**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อริยานุวัตร เขมจารีเถระ, พระ. (2514). **พระลัก – พระลาม (รามเกียรติ์)**. ศูนย์อนุรักษ์วรรณคดีภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม.